

LOKAL UTVECKLING, JÄRLE BYALAG feb 2013

Inledning

För bygdens lokala utvecklingsarbete har byalagsstyrelsen aktualiserat, uppdaterat och sammanställt åtgärder och idéer till ett aktualiserat förslag för landsbygdens utveckling i samband med framtagandet av en lokal utvecklingsplan LUP för Ervallybygden.

Mål enligt tidigare planering

Byalagets framtidsstrategi har dokumenterats i bygdeutvecklingsplanen från 1998 som uppdaterades inför Leader strategin 2006.

Vi anger där som övergripande mål att Järle byalag ska verka för att:
-Järle by och landsbygd skall, med tryggt boende i bra social gemenskap, med närhet till arbetstillfällen, med god omsorg, service och närmiljö, vara den attraktiva och levande bygd med hög livskvalité som man vill bo och verka i.

Åtgärdsstruktur

Övergripande struktur för lokal utveckling och som strategi för byalagets föreslagna insatser så återfinns dessa inom följande områden:

<i>Demokrati</i>	<i>Boende</i>	<i>Service</i>	<i>Arbetsstillfällen</i>	<i>Miljö</i>
Fördjupat inflytande Mobilisering o engagemang Ökad samverkan med nätverk i byn och bygden Utvecklingsplan upprättas Medverkan i planarbete Medborgarråd (brukarråd) Information lättillgänglig Utbildningsinsatser Utvecklat IT stöd	Förgrenad samhällsstruktur Planberedskap bostäder Exploatering möjlig Anpassade lokala lösningar Hyresalternativ för äldre och ungdomar Bra vägar och kollektivtrafik Tillgänglig och säker trafik Egen postadress God miljö för fritid och rekreation	Skola, dagis, fritids nära boendet med resurser Bra rimliga skolskjutsar Skolan som resurs för bygden och utvecklingen Äldreomsorg lokalt Ungdoms- och fritidsaktiviteter Bygdegård med flexibel funktion Utbyggt bredband Lokalt kapital tillgängligt	Näringslivet utvecklas med lokal produktion Lokal samhällsomsorg med lokal personal Lokal upphandling IT stöd för utbildning och marknadsföring Entreprenörskap och företagssamverkan Utveckla turismen Hantverkshus Lokal ekonomisk analys för ökad kunskap	Omställning för hållbar energi och miljö Kultur och naturvård Hållbart jord- och skogsbruk Fysisk miljö som resurs Hållbar utveckling av verksamhet i närmiljön Hushållning och kretslopp integreras i planeringen Bevakning och info om förändrade verksamheter.

Varför lokal utveckling?

Att utgå ifrån lokalsamhället innebär att dels ha ett helhetsperspektiv och dels ett underifrånperspektiv. Att inse betydelsen samt beakta konsekvenserna av det lokala samspelet mellan bygdens människor och aktörer, dess strukturer, processer, idéer och kulturer för att i någon mening få en uppfattning om helheten. Det är den lokala mixen av dessa faktorer som i längden är avgörande för den långsiktiga utvecklingen.

I ett lokalt utvecklingsarbete hänger företagandets framtid alltid samman med de förutsättningar som ges i lokalsamhället, t.ex. situationen på den lokala arbetsmarknaden, företagsklimatet, tillgången på fastigheter/lokaliteter, underleverantörer och den lokala servicenäringsen. Listan kan göras lång. Även begreppet kompetens kan utifrån lokalsamhällets synvinkel innefatta långt mer

än enbart yrkesrelaterade förmågor. Det lokala perspektivet startar alltid i det lokala sammanhang där människor lever, verkar och bor. Utgår vi från denna helhet blir det uppenbart att det finns ett ömsesidigt beroende mellan aktörer och strukturer över alla gränssnitt (sektorsgränser, ideologiska, etniska och kulturella gränser, kommungränser etc.).

Av erfarenhet vet vi att de lokala motorerna har stor betydelse för den lokala utvecklingen. En "motor" är de sammanhang och de grupper/eldsjälar som med kunskap och engagemang aktivt arbetar för att byn eller bygden ska utvecklas i sin helhet. Lika stor betydelse har de lokala mötesplatserna och nätverken. Det är vanligtvis i dessa sammanhang och genom dessa nätverk som de lokala motorerna verkar. Finns motorer och mötesplatser skapas i regel en vi-anda och en stolthet som kan utgöra grunden för ett långsiktigt utvecklingsarbete.

Fortlöpande framtidsplanering i våra landsbygder ska genom lokala utvecklingsplaner stödjas och stimuleras. Utbildningsinsatser i form av studiecirkel, seminarier behövs också, liksom temamöten, kulturarrangemang mm för att stärka den lokala identiteten och den sociala samhörigheten inom det gemensamma geografiska intresse- och ansvarsområdet.

På den lokala nivån är bygdegrupperna en resurs att ta vara på för kommunerna. Med rätt stimulans kan mycket positivt utträttas för landsbygdsutvecklingen. Inte minst då i form av utbildning och kompetenshöjning. Det gäller både kommunen tjänsteman och anställda som boende och företagare. Stora övergripande frågor som miljö, demokrati och sysselsättning måste brytas ned och ges en lokal betydelse och innebörd.

Åtgärder

Med hänvisning till den övergripande strategin för lokal utveckling så har byalaget formulerat följande konkreta åtgärder som på kort och lång sikt behöver handteras för att byn och bygden långsiktigt skall utvecklas och överleva.

Turismen är en stor potential för sysselsättning. Där finns också möjligheter i Järle med omgivningarna. Veteranjärnvägen och stationen är stommen kompletterat med naturupplevelser typ paddling på Järleån, vandringar i Skärmarbodabergen, cykling både på väg och i terräng, aktiviteter som Järle Marknad och Hantverksmagasinet och lokala produkter och tjänster från bygden. Detta har vi sett som den för arbetstillfällen viktigaste åtgärden, varför ett särskilt **PM** i ämnet bifogas tillsammans med en planskiss.

Byalaget med flera ingår i stiftelsen NJOV, vars syfte är att bevara och levandegöra järnvägen mellan Ervalla – Järle - Nora). Byalaget har ansvaret för Järle station och bedriver **turistverksamhet** genom café, visningar, marknader, hantverksförsäljning mm.

JB ansvarar även för ungdomars **feriepraktik**. JB vill utveckla turismen och möjligheterna till arbetstillfällen i samråd med stiftelsen, lokala företagare och enskilda. T.ex kan beställningsuppdragen ökas, genom att utveckla och marknadsföra turistaktiviteter, bl.a via nätet.

JB har initierat och utvecklat ”**Äventyrsleder** i Skärmarbodabergen” i samverkan med markägare och fritidsorganisationer. Detta som en del i ökade insatser för besöks turism som komplement till museijärnvägen. Det finns också stigar nära byn utmed ån som kan utvecklas ytterligare.

Andra turistidéer är den **upplevelse turism** som blir allt populärare. T.ex. kunde området runt fornborgen göras mer tillgängligt för ”livespel”, rollspel i de fria. Ett växande intresse för historiska skeenden finns, speciellt hos unga.

Inom Leader projekt ”Bergslagstramp” har det framgångsrikt etablerats **moutainbikeleder MTB** av olika karaktär och svårighet som snabbt blivit mycket populära. En utvidgning av dessa leder till Järle är önskvärt.

Inom Bergslagen pågår andra cykelprojekt där **Järle** kan vara ett **besöksmål**.

Ytterligare insatser för Järlebygden som besöksplats till nytta för näringsliv och sysselsättning planeras. En utveckling av **lokal ekonomi** och lokal upphandling stärker bygden för boende och verksamhet. **Bygdebolag** är en samverkansform som växer i landet som ett alternativ när trad. finansiering sviker.

Järle Marknad är nu en 25-årig tradition som samlar bygden en gång per år. Vi ser gärna att denna småskaliga marknad får utvecklas och fortleva.

Den existerande hantverkskunnande som finns i byn och dess närhet måste kunna lyftas fram tydligare. Vårt samarbete i **Hantverksmagasinet** sommartid är ett bra exempel. Att samverka med flera producenter i nätverk är viktigt. Aktiviteter att utveckla är samverkan, lokala produkter, produktion, försäljning, utbud, leveranser och att arrangera mässa.

Hållbart tänkande kring energi, miljö och kretsloppstänkande är ett måste i framtida planering av samhället. Att lokalt arbeta konkret med **omställning** för ett en hållbar samhällsutveckling är en viktig utmaning för alla bygder.

Vi startar en kommitté "**Omställning Hållbar Bygd**" som skall öka engagemang och aktiviteter kring vår hållbara framtid. Vi söker projektmedel från Leader Bergslagen för att arbeta med energi och mat i samverkan producent och konsument.

Lokalt producerade varor är en stor tillgång som skall marknadsföras tydligt. Lokal produktion av **energi** och effektivisering av användningen är andra åtgärder. Göra lokal produktion tillgänglig för lokal konsumtion genom IT-verktyg. Mat, transporter och resursanvändning är andra frågor att ta tag i.

Ett **bygdegård** med gemensamma lokaler bör finnas i varje by. **Järlegården** är vår samlingsplats där många aktiviteter kan samlas och utvecklas. Enskilda eller kooperativa, såsom exempelvis handel och, samordnad service, ungdomsgård, kulturevenemang, m.fl. kan samsas med flera funktioner.

Att utveckla hemsidan **www.jarlebyalag.se** som finns på nätet sen några år, med allt vad bygden erbjuder, är en åtgärd med många pluseffekter. Sidan är numera kopplad till **www.ervalla.nu** som omfattar hela församlingen. En fortsatt IT satsning med föreningarna och företagarna i bygden med kompetensutveckling inom data, marknadsföring och produktion föreslås. Med dagens smartphones kan också **appar** skapas för att sprida och tillgängliggöra bygdens resurser snabbt och enkelt.

En utvecklad **kollektivtrafik** med bättre/kortare **skolskjutsar** och bättre samordning med länsbussarna förordas. För de unga är detta speciellt viktigt åren innan de bildar eget, och ger dessutom positiva signaler att det går att bo utanför staden. Ett väderskydd behövs centralt i byn för skolbarnen.

Gångbron över Järleån som är vår närmsta väg från Järle by till busslinjerna längs R50 och hållplatsen vid Sandbacken är i mycket dåligt skick och en stor säkerhetsrisk. Många vågar inte att gå över bron. Trots ett antal framställningar till kommun och regionförbund så har inget stöd för en reparation kunnat fås. Situationen börjar bli riktigt akut nu och något radikalt måste ske inom en snar framtid.

Planerna för **Länspendeln** påverkar Järle by mycket negativt. Utan något stopp så kommer järnvägen enbart att utgöra en stor **barriär genom byn**. Buller, vibrationer och en hög säkerheten innebär åtgärder som delar byn i två halvor. Vi är mycket tveksamma till satsningen som berör ett begränsat antal Norabor. Förslaget är orimligt dyrt för den nytta det gör, kommer att belasta en alltför stor del av tillgängliga skattemedel för kollektivtrafikåtgärder, medför en minskad busstrafik på R50 samt omintetgör alla möjligheter till veterantrafik Järle – Nora och förstör kulturmiljön vid Sveriges äldsta järnvägsstation i Järle.

För att få **inflyttning** är en **bostadsutbyggnad** en mycket viktig framtidssatsning. Att upprätta lokala fysiska utvecklingsplaner och därigenom medverka i planarbetet är både ur demokratiskäl som att skapa framtidstro och lite ”go” i bygden mycket viktiga. Exempelvis kan de områdesbestämmelser som upprättas 1990 och som medger en kompletterande bebyggelse på flera ställen i byn aktualiseras. Idéer om mindre parhus för uthyrning till äldre, ensamstående eller unga har också diskuterats vid ett flertal tidpunkter. I byn och i dess närhet finns 4 stycketomter till salu sedan lång tid. Det visar troligen på svårigheten att finansiera och förverkliga ett boende på landet.

Vägarna och då speciellt det finmaskiga vägnätet har idag svårt med ekonomin speciellt vid investeringsbehov. Där behövs ett bra stöd för det är ofta kostbara åtgärder som behövs.

Förskolan i Järle och **grundskolan** 1-6 i Ervalla är nog de allra viktigaste förutsättningarna för att bo och verka på landsbygden. Under senare tid har positiva satsningar gjorts och bygdens stöd skall så långt det är möjligt medverka till att enheterna ska vara det naturliga centrumet i bygden. Ett starkt engagemang och positiv attityd från kommunen måste finnas, så att man förstår hur viktig den kommunala närvaron är för tilltro och långsiktighet i verksamheterna.

Kommersiell service saknas helt i området om man bortser från Järle stations sommarcafé. Förutsättningarna för detta är också mycket små, det inser vi allt. Ett förslag som nu bearbetas är att ordna **gemensamma inköp** från lokalt producerande företag av ekologiska produkter som en del i omställningsarbetet.

Barn och ungdomar är naturligtvis viktiga för landsbygdens framtid. Att vara lyhörda och fånga upp stämningar samt samordnat och prioriterat arrangera och agera ihop med ungdomarna är en absolut nödvändighet nu och i framtiden. Vi måste gemensamt individuellt och inom föreningslivet, verka inom många olika områden, från arbetstillfällen sommartid till fritidsaktiviteter och sociala omsorger. Den egna möjligheten att påverka och styra verksamheten skall vara stor. Att pröva och testa idéer är viktigt att få möjlighet till.

För olika **fritidsaktiviteter** gäller också att ett starkt kommunalt engagemang finns. Föreningar och lokala grupper med olika verksamhetsambitioner kan genom detta stöd, speciellt för barn och ungdomar vara det helt avgörande. En väl fungerande verksamhet är oerhört viktig för lokalsamhället och hur både unga och äldre upplever attityder och möjligheter med att leva och verka på landsbygden. Kan man sprida aktiviteter både geografiskt och över tiden så vinnas mycket. Samordning, marknadsföring, gemensamma aktiviteter, tillgängliga lokaler kan utvecklas ytterligare.

Bredband finns med ADSL-teknik tillgänglig för alla hushåll. Inom Järle by öppnas ett **fibernet** under 2012 som ger möjlighet att ansluta till 100 mbit/s. En fortsatt utbyggnad av fiber är nödvändig för fortsatt god utveckling på landsbygden. En genomgång av förutsättningar och behov måste göras samlat och strukturerat för de delar av landsbygden som ännu saknar fiberbroadband. Sen kunde man också önska att konkurrenssituationen kunde förbättras med fler aktörer. **Mobiltäckningen** inte bra på många håll och måste förbättras för att underlätta kommunikation och tillgänglighet överallt.

Utbildning och kompetenshöjning behövs och kan göras gemensamt med flera olika grupper. Ex vis med kommunens folk som i konkreta frågor möter medborgarna för ömsesidigt utbyte.

Den **lokala ekonomin** behöver utvecklas och stärkas. En lokal ekonomisk analys visar ofta på ett mycket stort utflöde av pengar från landsbygden. Åtgärder för att etablera **Bygdebolag** eller lokala fonder med syfte att stödja investeringar i företag och verksamhet förordas.

Ekonomiska morötter av typ ”**bygdepeng**” stimulerar engagemang och demokrati. Speciellt om detta kopplas till utvecklingsplanering som inkluderar utbildning och rådgivning för att möjliggöra lokala utvecklingsstrategier.

Lokal förvaltning och andra idéer av ekonomisk karaktär är att stimulera och strukturera samverkan och engagemang genom avtal och uppdrag för lokala grupper att ta ansvar för gemensamma lokala verksamheter. Den sociala ekonomin som därmed då ges möjlighet att utvecklas, som också är en stor potentiell möjlighet för arbete och tillväxt i lokalsamhället.

För **inflytande och delaktighet** i det lokala samhällsbyggandet så krävs en **god dialog** mellan boende och beslutsfattare. **Engagemanget** för lokala frågor är en viktig resurs i samhällsbyggandet, där enskilda personer och gruppers kunskap och kraft ur ett ”**underifrånperspektiv**” gör skillnad för bygdernas positiva utveckling. Att kanalisera denna kontinuerliga process genom återkommande möten och samråd för lokal planering är ytterst nödvändigt och positivt. **Trepartnerskap** mellan offentliga, privata och ideella aktörer är att beprövat arbetssätt inom Leader som väl kan nyttjas inom den kommunala planeringsprocessen. Den lokala planeringsnivån bör också kunna vara en nivå för förslagsställande som saknas idag.

En **lokal samverkan** mellan byagrupper och andra föreningar i en strukturerad form av övergripande intressegrupp, områdesstyrelse eller annan liknande benämning, skall rimligen vara ett sätt att vitalisera demokratin och därmed erhålla en bredare förankring i det lokala beslutsfattandet.

2013-02-26
Styrelsen Järle byalag

Sven Röstlund
Ordf
070-483 26 87

Lars Carlsson
Kassör
070-534 49 49

BILAGA TURISM

(Från 1997, en del är gjort men det mesta återstår)

PM angående utveckling av JÄRLE turism

Järle Byalag vill självklart vara delaktig part i samspelet att utveckla järnvägs och museianläggningarna i Nora-Järle området. Vår bas är naturligtvis stationen i Järle, men vi anser att den samlade effekten av områdets resurser ger ett större utbyte för helheten. Därför sträcker sig våra idéer och funderingar något utanför Järle by.

Något ostrukturerat så har vi punktat följande:

- Betr. stationsområdet hänvisas till "PM betr. beredskapsarbeten vid Järle stn" dat 921130. Där redovisas åtgärder för byggnad och tomt. Under 1995 utfördes omfattande åtgärder för trädgården.
- För att bäst tillvarata kreativitet och resurser i vårt område bör en samordningsgrupp bildas. Denna grupp skall ha ett reellt ansvar för att driva planering och genomförande av ingående delar och funktioner inom ett samlat verksamhetsområde. Målet skall vara att på ett professionellt sätt utveckla anläggningar och aktiviteter för turism.
- Rastplatsen vid Skärmarboda utbyggs och utvecklas till "Bergslagsporten" med service, information mm.

Ett samarbete mellan bergslagskommunerna och näringslivet ev med EU pengar vore en önskvärd satsning.

- Passage av Rv 60 vid Skärmarboda och rastplatsen i form av en "koport".
- Bergslagsleden ges alternativ sträckning mellan Mogetorp och Hammarby längs Järleån. Möjliggör rundturer.
- Ny bro (enkel hängbro) över ån vid Järleborg.
- Promenad och strövstigar i och kring byn och längs Järleån
- Ny vandringsled i område kring "Galten", anknyts till Bergslagsleden.
- Rastställen och utsiktspunkter på strategiska platser med skyltning och info.
- Kanoting på ån med nödvändig service.
- Veteranbusstransport Järle-Hammarby.
- Båttled Hammarby-Nora via Alntorps ö.
- Ridcenter med ridstigar Järle-Pershyttan.
- Bygdegård av flexibel typ med försäljning, utställning, aktiviteter o dyl. Även konferenser, möten, servering för grupper eller enskilt ska vara möjligt. Uthyrning och beställningsverksamhet. Övernattningsmöjligheter.
- Paketarrangemang och riktade aktiviteter där kombinationer av ovanstående erbjuds.
- Upplevelseturism med utbud för livespel, kultur, historiska skeenden.
- Målpunkter utvecklas beträffande upplevelser och service. Huvudmålet, Nora profileras i marknadsföringen.
- Anordnas ett Järle Torvmuseum.
- Järle Bruksmuseum är flyttat till Born, samarbete erf men helst en återflytt till Järle.
- Turistgjuteri i genuin traditionell hyttmiljö, kanske i Hammarby

Till detta PM finns en enkel kartsnitt.

Järle i Jan 1997

JÄRLE STATION

Järle Byalag

REV JAN -97
NOV. 1987

PROGRAM FÖR TURISMUTVECKLING I JÄRLE OMRÅDET, FÖRSLAGSSKISS

